

»det frieste land i verden« (Lenin) og frem til bolsjevikernes magtovertagelse og konsolidering. Det er Oktoberrevolutionen og det påfølgende bolsjevikiske terrorregime, forfatteren kalder den russiske kontrarevolution, mens den egentlige russiske revolution var Februarrevolutionen.

Forf. skriver, at i og for sig er dette synspunkt ikke nyt, men det er blot aldrig kommet til sin ret. Heri har han ret. Det er ikke blot i den partistyrede sovjetiske historieskrivning, bolsjevikkerne fremstilles som de eneste retfærdige eller i det mindste som de eneste duelige. Det er en opfattelse, der også præger megen vestlig historieskrivning, f.eks. den indflydelsesrige britiske historiker E.H. Carr. Det er sejrherrenes historie og historieskrivning, der har domineret, ofte tilsat en kraftig dosis determinisme.

Bent Johannesen bygger sin fremstilling og analyse dels på offentliggjorte, samtidige kilder, dels på den bedste del af den vestlige historieskrivning. Der er dog ikke tale om noget kompilationsarbejde; forf. er selv særdeles nærværende i hele bogen, der er præget af den sunde fornuft, han så hyppigt appellerer til. Der gøres grundigt og i et karsk sprog op med mange myter, bl.a. om den »demokratiske« Lenin, bolsjevikernes uskyld m.h.t. den russiske borgerkrig, og den røde terror som et rent defensivt og nødtvungent våben.

Bogens værdi forøges ved en kommenteret litteraturliste, en kronologisk oversigt, en ordliste samt en navne- og en personliste.

*Bent Jensen*

HAGEN SCHULZE: Otto Braun oder Preussens demokratische Sendung. Eine Biographie. Frankfurt a. M., Propyläen, 1981. 1094 s.

I 1947 vedtog det allierede kontrolråd i Postdam en lov, der ophævede Preussen – »militarismens og reaktionens støtte i Tyskland«. Det er imidlertid et noget andet Preussen, man møder i Hagen Schulzes biografi af den preussiske ministerpræsident fra 1920 til 1932/33, Otto Braun. Preussen var – det viser Schulze klart – den parlamentatiske stabilitet i den ustabile republik. Og det er Schulzes synspunkt, at stabiliteten i høj grad skyldtes personen Braun, fordi han forstod at formidle samarbejdet i de koalitionsregeringer, han var chef for i næsten hele perioden – undtagelserne er korte regeringer under centumpolitikere i 1921 og 1925.

Brauns mål var, som han selv udtrykker det i en artikel i »Le Petit Journal«, »at udbygge Preussen til en garant for den tyske republiks beståen« (499). Og han gør dette ved klart at sætte arbejdet for demokratiet foran arbejdet for de socialistiske mål, ligesom han som Preussens ministerpræsident og menigt rigsdagsmedlem prøver at tvinge SPD til i rigsdagen at følge samme kurs. Derfor er SPD's udtræden af rigsregeringen og Hermann Müllers demission i 1930 et svært tilbageslag, og derfor kæmper han til det sidste for at få SPD til at støtte Brünnings regering med henblik på at undgå det, der var værre.

Schulzes gennemgang af perioden fra 1930-33, hvor Braun selv følte sig »auf verlorenem Posten« gør grundigt rede for Papens kup mod Preussen 20. juli 1932, men viser også, hvordan Braun fortsat kæmpede for sin regering og mod Papens beskyldninger. Men kun ved legale midler – hurtigt opgives en tanke om regulær

modstand. Og straks efter Hitlers magtovertagelse og rigsdagsbranden flygter Braun til Schweiz, hvor han lever i eksil til 1955.

Den efter manges mening for passive holdning i juli 1932 og flugten i 1933 gjorde hurtigt Braun til en »glemt« mand, jvf. hans rolle i mange oversigtsværker. Det er Hagen Schulzes fortjeneste at have nyvurderet Otto Brauns betydning i Weimarrrepublikken og at have vist, at Preussen også kunne være andet end militarisme og reaktion – nemlig en demokratiets støtte.

*Otto Rühl*

PETER HOPP og CARSTEN MOGENSEN (red.): Ostersturm/Påskeblæsten 1933.

Quellen zur Geschichte der deutsch-dänischen Grenzregion/Kilder til den dansk-tyske grænseregions historie II. Flensborg, Institut für Regionale Forschung und Information, 1983. Forhandles i Danmark af Institut for Grænseregionsforskning, Åbenrå. 283 s. 55 kr.

I årene 1973-76 blev der på Akademie Sankelmark ved Flensborg afholdt flere såkaldte dansk-tyske skolebogs-konferencer, hvor danske og tyske historikere med særlig interesse i grænselandets historie drøftede mulighederne for og betimeligheden af at udsende fælles bøger til undervisningsbrug. Det skulle være publikationer, hvor danske og tyske synspunkter kunne præsenteres og brydes og måske derved bidrage til at etablere et mere helt billede af udviklingen i grænselandet, end de to landes historikere hver for sig ellers ville kunne præstere. Ideen var fængslende, vanskelighederne naturligvis mange.

Nu foreligger det første resultat af indsatsen, et omfattende kilde»hæfte« om den såkaldte Påskeblæst i 1933, i kølvandet på Hitlers magtovertagelse. Det er naturligt, at Påskeblæsten, som udviklede sig efter nogle grænsepolitiske udtalelser fra tysk side, blev et af de temaer, der skulle indgå i rækken af udgivelser. Og det er lige så naturligt, at Peter Hopp og Carsten Mogensen, der begge har placeret sig centralt i udforskningen af grænselandets historie i mellemløbet, kom til at stå for udgivelsen. De to udgivere har skullet foretage et udvalg i et kildemateriale, der selv for en så forholdsvis afgrænset begivenhed som denne svulmer over alle bredder. Gennemlæsningen af kildeudvalget giver det indtryk, at udgiverne ved udvælgelsen af de kilder, der skulle medtages, i lidt for høj grad har ligget under for den traditionelle opfattelse af Påskeblæsten som forårsaget af slesvig-holstenske nazistiske brushoveder, der måtte se sig tilrettevist fra Berlin, som ikke ville lade et modsætningsforhold til Danmark udvikle sig på dette tidspunkt. Den danske regerings afventende holdning bidrog også til, at en egentlig konflikt ikke fik lov at udvikle sig. Det er svært at tilbageholde den opfattelse, at således forstået var Påskeblæsten kun en forholdsvis beskeden episode, som har fået en mere central placering i udforskningen af de dansk-tyske relationer i mellemløbet, end det vist egentlig er berettiget.

Denne opfattelse synes også at skinne igennem den vel korte introduktion, hvor det således pointeres, at »grænsespørgsmålet blev det middel, som nazisterne bevidst anvendte for at samle og aktivere det tyske mindretal i Nordslesvig« (s. 25). Det er givetvis en væsentlig del af forklaringen på Påskeblæsten, og det fremgår da også mere eller mindre direkte af flere af kilderne. Men hvis det er udgiverens opfattelse, at dét var den primære hensigt fra de slesvig-holstenske